

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 56 / 2023
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Γ' Τμήμα
Συνεδρίαση της 4^{ης} Μαΐου 2023**

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Βασιλική Πανταζή, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Αφροδίτη Κουτούκη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Δημήτριος Μακαρονίδης, Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αθηνά Αλεφάντη, Βασίλειος Κορκίζογλου, Μαρία Σπάσου, Παρασκευάς Χρυσοστομίδης, Παναγιώτης Δημόπουλος, Μαρία – Λουΐζα Μπακαλάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Αικατερίνη Πουλίδου, Πάρεδρος Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Αριθμός ερωτήματος: Το με αριθμό πρωτ. 1384/12.12.2022 έγγραφο του Γραφείου Οικονομικών Υποθέσεων (Τμήμα Εκκαθάρισης και Έκδοσης Εντολής Πληρωμής Δαπανών) της Προεδρίας της Δημοκρατίας που υπογράφεται από τον Ειδικό Γραμματέα της Προεδρίας της Δημοκρατίας.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται, εάν η κράτηση για σύνταξη που επιβάλλεται στην, προβλεπόμενη από το άρθρο 1 του ν. 565/1977, μηνιαία χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας (Π.τ.Δ.), ευρίσκει ή όχι έρεισμα στις διατάξεις του άρθρου 59 παρ.1 του π.δ/τος 169/2007 ή του άρθρου 5 παρ.1 του ν. 4387/2016.

Επί του ως άνω ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γ' Τμήμα) γνωμοδότησε ως ακολούθως:

1. Η ερωτώσα υπηρεσία με το με αρ. πρωτ. 1384/12-2-2022 έγγραφό της θέτει το παρακάτω πραγματικό: Δυνάμει του 11583/0092/16.2.2017 εγγράφου της Διευθύντριας Εισοδηματικής Πολιτικής του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους προς το Γραφείο Οικονομικών Υποθέσεων της Προεδρίας της Δημοκρατίας, το αρμόδιο (σύμφωνα με τα άρθρα 2 παρ. 6 και 3 παρ. 7 του π.δ. 351/1991, Α' 121, όπως αυτά ισχύουν) Τμήμα Ελέγχου, Εκκαθάρισης και Έκδοσης Εντολής Πληρωμής Δαπανών του ως άνω Γραφείου διενεργεί στο σύνολο της προβλεπόμενης στο άρθρο 1 του ν. 565/1977 μηνιαίας χορηγίας της Προέδρου της Δημοκρατίας κράτηση για κύρια σύνταξη (6,67%) υπέρ του Δημοσίου, το οποίο από 01.01.2017 αποδίδεται στον ΚΑΕ 0824 και δεν μεταφέρεται στον Ηλεκτρονικό Εθνικό Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.). Σύμφωνα με το προαναφερθέν έγγραφο του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους η ανωτέρω κράτηση διενεργείται διότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 565/1977, στους αποχωρήσαντες Προέδρους της Δημοκρατίας παρέχεται ισόβια μηνιαία αποζημίωση λόγω εξόδων παράστασης ίση με το ήμισυ της μηνιαίας χορηγίας του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας, «η οποία ενέχει χαρακτηριστικά σύνταξης». Στο παραπάνω έγγραφο του Γ.Λ.Κ. αναφέρεται, επίσης, ότι η παραπάνω αποζημίωση (λόγω εξόδων παράστασης) χορηγείται από το Δημόσιο με απευθείας επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού (ΚΑΕ 0114) και ως εκ τούτου η κράτηση για κύρια σύνταξη (6,67%) εξακολουθεί να αποτελεί έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού και να αποδίδεται στον ΚΑΕ 0824 (κωδικός της ΕΑΠ 30824). Ακολούθησε η 233/2017 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους η οποία έγινε αποδεκτή από την Υπουργό Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης... Με την ως άνω γνωμοδότηση έγινε δεκτό ότι η «ισόβια μηνιαία αποζημίωση που προβλέπεται από την παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 565/1977 ... δεν έχει το χαρακτήρα σύνταξης, αλλά αποζημίωσης προς αντιμετώπιση εξόδων παράστασης στους αποχωρήσαντες Π.τ.Δ., και στα μέλη των οικογενειών τους σε περίπτωση θανάτου τους, έτσι ώστε αυτοί να καλύψουν τις εκάστοτε υποχρεώσεις συμμετοχής και παρουσίας τους σε διάφορες, αναγκαίες για το κύρος του θεσμού, εκδηλώσεις»... Κατόπιν της εξέλιξης αυτής το αρμόδιο κατά τα ανωτέρω Τμήμα Ελέγχου, Εκκαθάρισης και Έκδοσης Εντολής Πληρωμής Δαπανών του Γραφείου Οικονομικών Υποθέσεων της Προεδρίας της Δημοκρατίας απευθύνθηκε εκ νέου, με το 645/17.06.2022 έγγραφό του, στο Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και ζήτησε τις απόψεις του σχετικά με το ζήτημα της νομιμότητας της διενεργούμενης κράτησης υπέρ του Δημοσίου για κύρια σύνταξη (6,67%) στην καταβαλλόμενη μηνιαία χορηγία

της Προέδρου της Δημοκρατίας, η οποία λαμβάνει εξ ιδίου δικαιώματος σύνταξη από τον e-ΕΦΚΑ δυνάμει της 13645/2021 σχετικής πράξης, εκφράζοντας την άποψη ότι η ως άνω παρακράτηση δεν είναι νόμιμη είτε υπό την εκδοχή ότι οι εισφορές αυτές προορίζονται για τη θεμελίωση δικαιώματος σε σύνταξη με βάση την πριν από την εκλογή του ιδιότητα ή δραστηριότητα είτε υπό την εκδοχή ότι οι ίδιες εισφορές χρηματοδοτούν την αποζημίωση του άρθρου 2 του ν. 565/1977 ... Η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Εισοδηματικής Πολιτικής του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, απαντώντας (με το με αρ. πρωτ. 39160/0092/1-7-2022 έγγραφο) δεν δέχθηκε την άποψη αυτή, με την αιτιολογία ότι «η καταβαλλόμενη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να υποβάλλεται σε κράτηση υπέρ Δημοσίου (6,67%)», για τους εξής λόγους: α) η μηνιαία χορηγία της Προέδρου της Δημοκρατίας υποβάλλεται σε κράτηση υπέρ Δημοσίου (6,67%) βάσει των διατάξεων του άρθρου 59 του π.δ. 169/2007 και όχι κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 5 του ν. 4387/2016, β) η ανωτέρω κράτηση είναι υποχρεωτική, σύμφωνα με τα γενόμενα δεκτά στην 4664/2012 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, και δεν εξαρτάται από τη δυνατότητα αξιοποίησης του χρόνου για τον οποίο έχουν καταβληθεί ασφαλιστικές εισφορές, γ) η, προβλεπόμενη στο άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 565/1977, ισόβια μηνιαία αποζημίωση λόγω εξόδων παραστάσεως, η οποία καταβάλλεται στους αποχωρήσαντες Προέδρους της Δημοκρατίας και ισούται με το ήμισυ της μηνιαίας χορηγίας του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας, ενέχει χαρακτηριστικά σύνταξης του Δημοσίου και, τέλος, δ) η άμεση συσχέτιση της ως άνω μηνιαίας αποζημίωσης λόγω εξόδων παραστάσεως με τις παροχές συνταξιοδοτικού χαρακτήρα που χορηγεί το Δημόσιο επιρρωνύεται από την αναλογική εφαρμογή των συνταξιοδοτικών διατάξεων του Δημοσίου για τη μεταβίβαση της ως άνω παροχής στα μέλη της οικογένειας των θανόντων Προέδρων της Δημοκρατίας... Στο παραπάνω έγγραφο του Γ.Λ.Κ. αναφέρεται, επίσης, ότι η επιβαλλόμενη στη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας κράτηση υπέρ Δημοσίου (6,67%) δεν έχει ανταποδοτικό χαρακτήρα.

2. Στη συνέχεια η ερωτώσα υπηρεσία διατυπώνει την άποψη ότι η διενεργούμενη επί της χορηγίας του Προέδρου της Δημοκρατίας κράτηση για κύρια σύνταξη υπέρ του Δημοσίου δεν ευρίσκει έρεισμα σε ρητή διάταξη της κείμενης νομοθεσίας από την οποία να προκύπτει η υποχρέωση αυτή

και θέτει το ερώτημα αν η παρακράτηση εισφοράς κλάδου σύνταξης ύψους 6,67%, η οποία πραγματοποιείται από το Τμήμα Ελέγχου, Εκκαθάρισης και Έκδοσης Εντολής

Πληρωμών Δαπανών του Γραφείου Οικονομικών Υποθέσεων της Προεδρίας της Δημοκρατίας στην, προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 565/1977, χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας, ευρίσκει ή όχι νόμιμο έρεισμα στις διατάξεις του άρθρου 59 παρ. 1 του π.δ. 169/2007 ή του άρθρου 5 παρ. 1 του ν. 4387/2016.

3. Επί του με αριθμό πρωτ. 224-197/Φ.03.2022/23.02.2023 εγγράφου του χειριζόμενου το ερώτημα Γραφείου Νομικού Συμβούλου του Υπουργείου Εσωτερικών για παροχή απόψεων, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 2 εδ. γ' του άρθρου 8 του ν. 4831/2021, το Τμήμα Β' Συνταξιοδοτικής Πολιτικής της Διεύθυνσης Εισοδηματικής Πολιτικής του Γ.Λ.Κ. στο με αριθμό πρωτ. 2/9707/ΔΕΠ/24.02.2023/06.03.2023 έγγραφό του, που υπογράφεται από τον Αν. Προϊστάμενο της Διεύθυνσης, αναφέρει τα ακόλουθα: *Απαντώντας στο ανωτέρω σχετικό και αναφορικά με την υποχρέωση διενέργειας της κράτησης 6,67% υπέρ Δημοσίου επί της μηνιαίας χορηγίας του Προέδρου της Δημοκρατίας, σας πληροφορούμε ότι η Υπηρεσία μας εμμένει στις απόψεις που έχουν εκφραστεί με το με αριθμό 39160/0092/1-7-2022 έγγραφό μας. Επιπροσθέτως επισημαίνεται ότι η 233/2017 γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους δεν έχει γίνει δεκτή από τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος είχε τη νομοθετική πρωτοβουλία των διατάξεων του ν. 565/1977... .*

Νομοθετικό πλαίσιο

4. Στις διατάξεις των άρθρων 1, 4 παρ. 4 και 5, 26, 30 παρ. 1 και 2, 33 παρ. 3 και 50 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής :

Άρθρο 1

«1. Το πολίτευμα της Ελλάδας είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.

2. Θεμέλιο του πολιτεύματος είναι η λαϊκή κυριαρχία.

3. Όλες οι εξουσίες πηγάζουν από το Λαό, υπάρχουν υπέρ αυτού και του Έθνους και ασκούνται όπως ορίζει το Σύνταγμα».

Άρθρο 4

«4. Μόνο οι Έλληνες πολίτες είναι δεκτοί σε όλες τις δημόσιες λειτουργίες, εκτός από τις εξαιρέσεις που εισάγονται με ειδικούς νόμους.

5. Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους».

Άρθρο 26

- «1. Η νομοθετική λειτουργία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.
2. Η εκτελεστική λειτουργία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση.
3. Η δικαστική λειτουργία ασκείται από τα δικαστήρια· οι αποφάσεις τους εκτελούνται στο όνομα του Ελληνικού Λαού».

Άρθρο 30

- «1. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ρυθμιστής του Πολιτεύματος. Εκλέγεται από τη βουλή για περίοδο πέντε ετών, όπως ορίζεται στα άρθρα 32 και 33.
2. Το αξίωμα του Προέδρου είναι ασυμβίβαστο με οποιοδήποτε άλλο αξίωμα, θέση ή έργο».

Άρθρο 33

- «3. Νόμος ορίζει τη χορηγία που καταβάλλεται στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη λειτουργία των υπηρεσιών που οργανώνονται για την εκτέλεση των καθηκόντων του».

Άρθρο 50

- «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν έχει άλλες αρμοδιότητες παρά μόνο όσες του απονέμουν ρητά το Σύνταγμα και οι νόμοι που είναι σύμφωνοι μ' αυτό».

5. Στο ν. 565/1977 «Περί καθορισμού της χορηγίας του Προέδρου της Δημοκρατίας» (Α' 85) ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 1

- «Η προς τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας μηνιαία χορηγία ορίζεται ίση προς το διπλάσιο των κατά το άρθρο 63 παρ. 1 του Συντάγματος απολαβών των Βουλευτών».

[Το παραπάνω άρθρο στην αρχική του μορφή είχε ως εξής

- «1. Η προς τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας μηνιαία χορηγία ορίζεται ίση προς το τετραπλάσιο των κατά το άρθρο 63 παρ. 1 του Συντάγματος απολαβών των Βουλευτών.
2. Εις τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας καταβάλλεται μηνιαίως, ως έξοδα παραστάσεως, ποσόν ίσον προς το τρίτον της χορηγίας αυτού, μη υποκείμενον εις φορολογίαν ή κράτησιν».

Με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 10 «Αυτοτελής φορολόγηση» του ν. 2459/1999 «Κατάργηση φορολογικών απαλλαγών και άλλες διατάξεις» (Α' 17) η ως άνω παρ. 2 του

άρθρου 1 του ν. 565/1977 αντικαταστάθηκε ως εξής: «2. Στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας καταβάλλεται μηνιαίως, ως έξοδα παράστασης ποσό ίσο προς το τρίτο της χορηγίας αυτού, το οποίο δεν υπόκειται σε κράτηση. Τα κατά τα ανωτέρω καταβαλλόμενα έξοδα παράστασης φορολογούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 του Ζ΄ Ψηφίσματος του έτους 1975 της Ε΄ Αναθεωρητικής Βουλής» ισχύουσα για τα εισοδήματα που αποκτήθηκαν από 1.1.1997 και μετά.

Στη συνέχεια με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 1 «Μείωση αποδοχών στον ευρύτερο δημόσιο τομέα» του Κεφαλαίου Α΄ «Μέτρα για τη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και εισοδηματική πολιτική έτους 2010» του ν. 3833/2010 «Προστασία της εθνικής οικονομίας - Επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της δημοσιονομικής κρίσης» (Α΄ 40), με έναρξη ισχύος από 1.1.2010, ορίστηκε ότι: «Τα έξοδα παράστασης του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως καθορίζονται στο άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 565/1977 (ΦΕΚ 85 Α΄), καθώς και του Προέδρου της Κυβέρνησης, του Προέδρου της Βουλής, του Αντιπροέδρου της Κυβέρνησης, των Υπουργών και των Υφυπουργών, όπως καθορίζονται με την αριθ. 70025/1929/5.6.1979 απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, που κυρώθηκε με το άρθρο 55 του ν. 1249/1982 (ΦΕΚ 43 Α΄), μειώνονται κατά ποσοστό δώδεκα τοις εκατό (12%)».

Τέλος, με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 16 του ν. 4081/2012 «Περιστολή δημοσίων δαπανών, ρύθμιση θεμάτων δημοσιονομικών ελέγχων και άλλες διατάξεις» (Α΄ 184) η παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 565/1977 αντικαταστάθηκε από 1.9.2012 ως εξής: «Η προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας παρεχομένη μηνιαία χορηγία ορίζεται ίση προς το διπλάσιο των κατά το άρθρο 63 παρ. 1 του Συντάγματος απολαβών των Βουλευτών», ενώ με την παρ. 3 του ως άνω άρθρου 16 η παρ. 2 του άρθρου 1 του ν. 565/1977 καταργήθηκε από 1.9.2012.]

Άρθρο 2

«1. Εις τους Προέδρους της Δημοκρατίας τους αποχωρήσαντας από της ισχύος του Συντάγματος του 1975, ως και εις τους εφεξής αποχωρούντας, παρέχεται εκ του Δημοσίου Ταμείου ισοβίως μηνιαία αποζημίωσις λόγω εξόδων παραστάσεως ίση προς το ήμισυ της παροχής της προβλεπομένης υπό της παραγράφου 1 του άρθρου 1 του παρόντος.

2. Εις τα μέλη της οικογενείας των περί ων ο παρών νόμος Προέδρων καταβάλλεται από της επιούσης του θανάτου των, τμήμα της αποζημιώσεως περί ης η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου, εφαρμοζομένων αναλόγως των εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων περί συνταξιοδοτήσεως των οικογενειών των εν ενεργεία πολιτικών υπαλλήλων ή συνταξιούχων του Δημοσίου, όσον αφορά εις τα πρόσωπα, άτινα δικαιούνται ταύτης, τας προϋποθέσεις και την διάρκειαν χορηγήσεως ως και το ύψος

αυτής, οριζομένου εις ποσοστόν της εις τον αποχωρήσαντας Πρόεδρον ανηκούσης αποζημιώσεως.

3. Η καταβολή της παροχής του παρόντος άρθρου αποκλείει πάσαν άλλην εκ συντάξεως παροχήν εκ του Δημοσίου Ταμείου».

Άρθρο 3

«1. Αι παροχαί των άρθρων 1 και 2 του παρόντος καταβάλλονται μόνον καθ' ημερολογιακόν μήνα.

2. Αι ισχύουσαι διατάξεις: α) Περί υπαγωγής εις την φορολογίαν εισοδήματος της βουλευτικής αποζημιώσεως και β) περί παρακρατήσεως του φόρου εισοδήματος επί της βουλευτικής αποζημιώσεως εφαρμόζονται αναλόγως και επί των παροχών, περί των η παράγραφος 1 του άρθρου 1 και αι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 2 του παρόντος».

Άρθρο 4

«1. Εις τον Κρατικόν Προϋπολογισμόν εγγράφονται υπό ίδιον φορέα και κωδικούς αριθμούς αι αναγκαίαι πιστώσεις διά την καταβολήν της κατά τα προηγούμενα άρθρα χορηγίας και των εξόδων παραστάσεως εις τον Πρόεδρον της Δημοκρατίας και εις τα αναφερόμενα εις το άρθρον 2 του παρόντος πρόσωπα.

2. Η διάθεσις των κατά την προηγούμενην παράγραφον πιστώσεων ενεργείται υπό του Γενικού Γραμματέως της Προεδρίας της Δημοκρατίας ως κυρίου διατάκτου».

Άρθρο 5

«Αι εκάστοτε ισχύουσαι διατάξεις περί υγειονομικής περιθάλψεως των Βουλευτών ισχύουν και δια τα πρόσωπα τα αναφερόμενα εις τα άρθρα 1 και 2 του παρόντος».

6. Στις διατάξεις της παρ.1 του άρθρου 1 και των παρ. 1, 8 και 9 του άρθρου 59 του π.δ/τος 169/2007 «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων» (Α'210) ορίζονται, μεταξύ άλλων, τα εξής:

Άρθρο 1 « Πολιτικοί υπάλληλοι- Προϋποθέσεις σύνταξης»

«1. Ο τακτικός δημόσιος υπάλληλος που λαμβάνει κάθε μήνα μισθό από το Δημόσιο Ταμείο ή από άλλους ειδικούς πόρους, δικαιούται σε ισόβια σύνταξη από το Δημόσιο Ταμείο α) αν....»

Άρθρο 59¹ «Κρατήσεις για συντάξεις»

«1. Στους δημόσιους υπαλλήλους, πολιτικούς και στρατιωτικούς, που διορίζονται ως τακτικοί υπάλληλοι ή κατατάσσονται ως στρατιωτικοί από 1^η Οκτωβρίου 1990 και μετά, καθώς και στους υπαλλήλους ειδικών κατηγοριών, που προσλαμβάνονται από την ίδια ημερομηνία και συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο, επιβάλλεται κράτηση υπέρ του Δημοσίου για σύνταξη στις μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές τους ίση με το ποσοστό που ισχύει κάθε φορά για τους ασφαλισμένους στην κοινή ασφάλιση του Ι.Κ.Α. Η κράτηση αυτή επιβάλλεται και στα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και αδείας... .

8. Η κράτηση της παραγράφου 1 επιβάλλεται και στις μηνιαίες συντάξιμες αποδοχές των υπαλλήλων των νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου γενικά, που έχουν δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο καθώς και στις συντάξιμες αποδοχές οποιουδήποτε δημοσίου λειτουργού, που δικαιούται σύνταξη ή χορηγία από αυτό και αποδίδεται κάθε μήνα στο Δημόσιο.

9. Από 1ης Ιανουαρίου 1993 επιβάλλεται μηνιαία κράτηση για σύνταξη σε όλους τους υπαλλήλους των παρ. 1 και 8, που έχουν προσληφθεί μέχρι την 30η Σεπτεμβρίου 1990, η οποία ανέρχεται σε ποσοστό 3% στις αποδοχές της παραγρ. 2, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι μετά την 1η Ιανουαρίου 1991 ποσοστιαίες αυξήσεις, αυξάνεται δε σε ποσοστό 5% από 1ης Ιανουαρίου 1994 και στο ποσοστό που ισχύει κάθε φορά ως εισφορά εργαζόμενου για τους ασφαλισμένους στην κύρια κοινή ασφάλιση του Ι.Κ.Α., από 1ης Ιανουαρίου 1995 και μετά. Όπου ενεργείται κράτηση για σύνταξη και είναι μικρότερη από το παραπάνω ποσοστό αναπροσαρμόζεται στο ποσοστό αυτό. (Άρθρο 20 παρ. 2 Ν. 2084/1992)».

7. Στις διατάξεις των παρ. 1 περ. α. και παρ. 3 του άρθρου 4, των παρ.1 και 2 περ. α) του άρθρου 5, της παρ. 1 εδ. α του άρθρου 51 και της παρ. 1 του άρθρου 51 Α του ν. 4387/2016 «Ενιαίο Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλειας-Μεταρρύθμιση ασφαλιστικού-συνταξιοδοτικού συστήματος-Ρυθμίσεις φορολογίας εισοδήματος και τυχερών παιγνίων και άλλες διατάξεις» (Α'85) , όπως ισχύουν μετά την τροποποίηση και συμπλήρωσή τους με τις διατάξεις του ν. 4670/2020 «Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και ψηφιακός μετασχηματισμός Εθνικού Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ε-Ε.Φ.Κ.Α) και άλλες διατάξεις» (Α'43), ορίζονται τα εξής:

¹ Στο άρθρο 59 του εν λόγω Κώδικα, κωδικοποιήθηκαν, εκτός των άλλων, το άρθρο 6 του ν. 1902/1990 (Α' 138) και το άρθρο 20 παρ. 2 του ν. 2084/1992 (Α' 165)

Άρθρο 4 «Υπαγωγή στον Ενιαίο Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης των υπαλλήλων-λειτουργών του Δημοσίου καθώς και των στρατιωτικών»

«1. α. Από 1.1.2017 οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί του Δημοσίου, οι τακτικοί και μετακλητοί υπάλληλοι και λειτουργοί της Βουλής, των Ν.Π.Δ.Δ. και των ΟΤΑ α` και β` βαθμίδας, οι ιερείς και οι υπάλληλοι των εκκλησιαστικών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και τα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Σωμάτων Ασφαλείας και του Πυροσβεστικού Σώματος, από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου υπάγονται για κύρια σύνταξη στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.) που συνιστάται με τις διατάξεις του άρθρου 51 και οι συντάξεις τους κανονίζονται και καταβάλλονται με βάση τις ρυθμίσεις του παρόντος...

3. Οι διατάξεις των ανωτέρω παραγράφων δεν έχουν εφαρμογή:

α. για όσους από τα ανωτέρω πρόσωπα υπάγονται στις διατάξεις των νόμων 1897/1990 (Α` 120) και 1977/1991 (Α` 185),

β. για όσους δικαιούνται πολεμική σύνταξη ή σύνταξη αναπήρου οπλίτη ειρηνικής περιόδου ή σύνταξη Εθνικής Αντίστασης Ο.Γ.Α. ή ανασφάλιστου Αγωνιστή Εθνικής Αντίστασης, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.δ. 168/2007 (Α` 209), του Π.δ. 169/2007 (Α` 210) και των άρθρων 22 και 27 του Ν. 1813/1988 (Α` 243),

γ. για τους λογοτέχνες - καλλιτέχνες που δικαιούνται σύνταξη από το Δημόσιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1 του Ν. 3075/2002 (Α` 297),

δ. για όσους λαμβάνουν προσωπική σύνταξη, καθώς και

ε. για όσους δικαιούνται σύνταξη λόγω ανικανότητας ή λόγω θανάτου που προήλθε πρόδηλα και αναμφισβήτητα εξαιτίας της υπηρεσίας και ένεκα ταύτης, σύμφωνα με τις διατάξεις του π.δ. 169/2007 σε συνδυασμό και με αυτές του π.δ. 168/2007.

Τα ανωτέρω πρόσωπα εξακολουθούν να υπάγονται στο ασφαλιστικό - συνταξιοδοτικό καθεστώς του Δημοσίου και οι συντάξεις τους κανονίζονται με βάση τις ισχύουσες κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου συνταξιοδοτικές διατάξεις του Δημοσίου και καταβάλλονται από το Δημόσιο.

Οι διατάξεις της παραγράφου αυτής έχουν εφαρμογή και για τα πρόσωπα στα οποία μεταβιβάστηκε ή μεταβιβάζεται η σύνταξη των υπαγομένων σε αυτές προσώπων».

Άρθρο 5 «Ενιαίοι κανόνες ασφάλισης παροχών υπαλλήλων Δημοσίου»

«1. Από 1.1.2017 το συνολικό ποσοστό εισφοράς κλάδου σύνταξης στον Ε.Φ.Κ.Α. ασφαλισμένου και εργοδότη ορίζεται σε 20% επί των συνταξίμων μηνιαίων αποδοχών των προσώπων της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 4, και κατανέμεται κατά 6,67% σε βάρος του ασφαλισμένου και κατά 13,33% σε βάρος του Δημοσίου και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου.

2. α) Το ανώτατο όριο ασφαλιστέων αποδοχών για τον υπολογισμό της μηνιαίας ασφαλιστικής εισφοράς των μισθωτών και των εργοδοτών, ορίζεται στο ποσό των έξι χιλιάδων πεντακοσίων (6.500) ευρώ, αναπροσαρμοζόμενο από την 1.1.2023 έως 31.12.2024 κατ' έτος με διαπιστωτική πράξη του Υπουργού Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, κατά το ποσοστό μεταβολής του μέσου ετήσιου γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή του προηγούμενου έτους. Σε περίπτωση αρνητικής τιμής του ως άνω ποσοστού το ποσό των ασφαλιστέων αποδοχών παραμένει στα επίπεδα του προηγούμενου έτους. Από 1.1.2025 και εφεξής το ανώτατο όριο των ασφαλιστέων αποδοχών προσαυξάνεται κατ' έτος κατά τον δείκτη μεταβολής μισθών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη παράγραφο 4 του άρθρου 8».

Άρθρο 51 «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης-Σύσταση-Σκοπός»

«1. Συνιστάται Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενο στο εξής «Ε.Φ.Κ.Α.», το οποίο τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και έχει την έδρα του στην Αθήνα».

Άρθρο 51Α

«1. Το Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) με την επωνυμία «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)» μετονομάζεται από την 1.3.2020 σε «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης», αποκαλούμενος στο εξής «e-Ε.Φ.Κ.Α.». Όπου στην κείμενη νομοθεσία αναφέρεται «Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (Ε.Φ.Κ.Α.)», νοείται ο «Ηλεκτρονικός Εθνικός Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (e-Ε.Φ.Κ.Α.)».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Κατά τη συζήτηση στο Τμήμα διατυπώθηκαν οι εξής δύο γνώμες

Σύμφωνα με την πλειοψηφήσασα γνώμη που υποστηρίχθηκε από την Πρόεδρο του Τμήματος Βασιλική Πανταζή, Αντιπρόεδρο του ΝΣΚ και τους Νομικούς Συμβούλους Δημήτριο Μακαρονίδη, Ευαγγελία Σκαλτσά, Αθηνά Αλεφάντη, Μαρία Σπάσου, Βασίλειο Κορκίζογλου και Παναγιώτη Δημόπουλο (ψηφοί 7), από τις παρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό, συνάγονται τα ακόλουθα:

8. Το Σύνταγμα ρυθμίζει διεξοδικά το νομικό καθεστώς και τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας στα άρθρα 30-50, ο γενικός δε χαρακτηρισμός με τον οποίο το άμεσο και ανώτατο αυτό πολιτειακό όργανο εισάγεται στο σύστημα των συνταγματικών διατάξεων είναι αυτός του ρυθμιστή του πολιτεύματος (άρθρο 30 παρ.1) (Βενιζέλος, Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου, έκδοση 2008, σελ.574). Περαιτέρω, ορίζεται ότι εκλέγεται από τη Βουλή (άρθρο 30 παρ.1 εδ. β), καθιερώνεται απόλυτο ασυμβίβαστο του αξιώματός του με οποιοδήποτε άλλο δημόσιο αξίωμα ή οποιαδήποτε θέση ή έργο (άρθρο 30 παρ.2) και προβλέπεται η προεδρική χορηγία (άρθρο 33 παρ.3), ως αντιστάθμισμα του ασυμβιβάστου και εξασφάλιση της ανεξαρτησίας του Προέδρου (Χρυσόγονος, Συνταγματικό Δίκαιο, έκδοση 2014, σελ. 562,563, Παντελής, Εγχειρίδιο Συνταγματικού Δικαίου, 5^η έκδοση, σελ. 370).

9. Σε εκτέλεση της παρ. 3 του άρθρου 33 του Συντάγματος εκδόθηκε ο ν. 565/1977 που ρύθμισε τα της χορηγίας του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ειδικότερα, με το άρθρο 1, όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 16 του ν. 4081/2012, καθορίζεται το ποσό της μηνιαίας χορηγίας που υπολογίζεται με βάση τη βουλευτική αποζημίωση, και με το άρθρο 2 προβλέπεται η παροχή, ισοβίως, από το δημόσιο ταμείο στους αποχωρούντες Προέδρους της Δημοκρατίας μηνιαίας αποζημίωσης λόγω εξόδων παραστάσεως, καθοριζόμενη σε ποσοστό επί της χορηγίας, ώστε αυτοί να δύνανται να καλύψουν τις εκάστοτε υποχρεώσεις συμμετοχής και παρουσίας τους σε διάφορες αναγκαίες για το κύρος του θεσμού εκδηλώσεις. Επίσης, στο άρθρο 3 προβλέπεται ότι, ως προς τη χορηγία και την αποζημίωση λόγω εξόδων παράστασης, εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις που ισχύουν για τη φορολόγηση και την παρακράτηση φόρου εισοδήματος επί της βουλευτικής αποζημίωσης. Στο άρθρο 4 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι οι πιστώσεις τόσο για τη μηνιαία χορηγία του εν ενεργεία Προέδρου όσο και για την μηνιαία αποζημίωση των αποχωρούντων, εγγράφονται στον κρατικό προϋπολογισμό «υπό ίδιον φορέα και κωδικούς», κύριος δε διατάκτης για τη διάθεση των πιστώσεων αυτών είναι ο Γενικός Γραμματέας της Προεδρίας της Δημοκρατίας. Τέλος, στο άρθρο 5 ορίζεται ότι για τον εν ενεργεία και

τον αποχωρούντα Π.τ.Δ. ισχύουν οι διατάξεις περί υγειονομικής περίθαλψης των βουλευτών.

10. Σύμφωνα με τις παραπάνω συνταγματικές διατάξεις εγκαθιδρύεται ειδική έννομη σχέση του Π.τ.Δ., η οποία αποχωρίζεται από τις γνωστές μορφές εννόμων σχέσεων των λοιπών διατεταγμένων οργάνων της Πολιτείας (233/2017, 11/1989 γνωμοδοτήσεις ΝΣΚ, 1030/1985 γνωμοδότηση Νομικής Δ/σης Υπουργείου Οικονομικών).

Από την επισκόπηση δε των διατάξεων του ν.565/1977, προκύπτει ότι ο νόμος αυτός αποτελεί ένα πλήρες σύστημα που ρυθμίζει όλα τα ζητήματα που συναρτώνται με την καταβαλλόμενη στον εν ενεργεία Π.τ.Δ. μηνιαία χορηγία και την καταβαλλόμενη στους αποχωρούντες Π.τ.Δ. αποζημίωση λόγω εξόδων παραστάσεως.

Τυπικώς, δηλαδή, το Σύνταγμα και ο ν.565/1977 αποχωρίζουν την κατ' άρθρο 33 παρ. 3 του Συντάγματος χορηγία του Π.τ.Δ., που παρέχεται σε αυτόν ως αποζημίωση έναντι της ασκήσεως του ανατεθέντος σε αυτόν λειτουργήματος, από τη νομοθεσία που προβλέπει μισθούς (και συντάξεις) των λοιπών εργαζομένων, προς το σκοπό να μην ισχύει, επί της αποζημίωσης αυτής, το νομικό καθεστώς που ισχύει επί των τυπικών μισθών και συντάξεων αλλά να ισχύει επ' αυτής μόνο το ειδικό καθεστώς που προβλέπει και αποκλειστικώς ρυθμίζει την αποζημίωση αυτή (11/1989 Γνωμ. ΝΣΚ).

11. Μέχρι το έτος 1990 το συνταξιοδοτικό σύστημα των δημοσίων υπαλλήλων και λειτουργών χρηματοδοτούνταν αποκλειστικά από το Δημόσιο. Για πρώτη φορά, με το άρθρο 6 του ν. 1902/1990, καθιερώθηκε η επιβολή υπέρ του Δημοσίου κράτησης για σύνταξη επί των συντάξιμων αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων, πολιτικών και στρατιωτικών, που διορίζονται ως τακτικοί υπάλληλοι ή κατατάσσονται ως στρατιωτικοί από 1^{ης} Οκτωβρίου 1990 και συνταξιοδοτούνται από το Δημόσιο (κωδικοποίηση στο άρθρο 59 παρ.1 του π.δ/τος 169/2007) καθώς και στους υπαλλήλους των ν.π.δ.δ. και των ν.π.ι.δ. γενικά που έχουν δικαίωμα σύνταξης από το Δημόσιο και στους δημόσιους λειτουργούς που (μετά την αποχώρησή τους) δικαιούνται σύνταξη ή χορηγία από το Δημόσιο (κωδικοποίηση στην παρ. 8 του άρθρου 59 του π.δ/τος 169/2007). Στη συνέχεια, με τη διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 20 του ν. 2084/1992, η κράτηση αυτή επεκτάθηκε, από 1-1-1993, σε όλους τους δημόσιους υπαλλήλους (πολιτικούς και στρατιωτικούς) και δημόσιους λειτουργούς που είχαν προσληφθεί μέχρι 30-9-1990 (κωδικοποίηση στην παρ. 9

του άρθρου 59 του π.δ/τος 169/2007). Η παραπάνω κράτηση εξυπηρετεί λόγους δημοσίου συμφέροντος που ανάγονται στη εξασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος της κοινωνικής ασφάλισης στη χώρα μας (σχετική αναφορά γίνεται στους πέντε πρώτους στίχους της εισηγητικής έκθεσης του ν. 2084/1992).

12. Όπως προεκτέθηκε, η χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας ρυθμίζεται αποκλειστικά από τις ειδικές διατάξεις του ν.565/1977, μεταξύ δε των ορισμών του δεν υπάρχει πρόβλεψη για επιβάρυνση της χορηγίας με κρατήσεις του κλάδου σύνταξης (αντίθετα υπάρχει ρητή πρόβλεψη για φορολογία της χορηγίας με παραπομπή στα ισχύοντα για τους βουλευτές). Και είναι λογικό τέτοια πρόβλεψη να μην είχε περιληφθεί στο νόμο αυτό κατά το χρόνο έκδοσής του, οπότε η χρηματοδότηση του ασφαλιστικού συστήματος γινόταν μόνο από το Δημόσιο. Μετά όμως την καθιέρωση (από το έτος 1990) της επιβολής κράτησης για σύνταξη σε όλους τους απασχολούμενους στο δημόσιο τομέα στους οποίους αναγνωρίσθηκε δικαίωμα σύνταξης από το δημόσιο ταμείο, εάν ο νομοθέτης ήθελε να ισχύει η κράτηση αυτή και στη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας, θα είχε ορίσει αυτό ρητά με ειδική διάταξη. Και τούτο πέραν του ότι δεν υπάρχει νομοθετική πρόβλεψη περί του ότι η ιδιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας τον υπάγει σε σύστημα κοινωνικής ασφάλισης (συνταξιοδοτικό) και ότι η θητεία του θεμελιώνει δικαίωμά του για σύνταξη ή για προσαύξηση της σύνταξης που τυχόν δικαιούται από άλλη αιτία. Σημειώνεται δε ότι ο νομοθέτης έχει ρυθμίσει με ειδικές διατάξεις την υπαγωγή στην κοινωνική ασφάλιση των βουλευτών, δημάρχων κλπ και την, συνεπεία της υπαγωγής αυτής, υποχρέωση καταβολής από τα πρόσωπα αυτά εισφορών για σύνταξη (άρθρο πρώτο παρ. Β υποπαρ. Β1 του ν. 4093/2012, άρθρο 22 ν. 4487/2017).

13. Εξάλλου, δεν τυγχάνουν εφαρμογής, ως προς το ζήτημα της επιβολής κρατήσεων για σύνταξη στη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας, οι διατάξεις των παρ. 1 και 8 του άρθρου 59 του π.δ/τος 169/2007. Οι διατάξεις αυτές είναι γενικές και δεν κατισχύουν των ειδικών διατάξεων του ν. 565/1977 που ρυθμίζουν τη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας καθώς αφορούν, προεχόντως, στους κατέχοντες δια διορισμού ή προσλήψεως θέσεις είτε συνήθεις υπαλληλικές είτε, ως συνήθως αποκαλούνται, θέσεις δημοσίου λειτουργήματος, η δε σχετική έννομη περί την πλήρωση αυτών σχέση είναι δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, μόνιμη ή μετακλητή ή επί θητεία, είναι δε προφανές ότι στις περιλαμβανόμενες στις διατάξεις αυτές

διακρίσεις και τους σχετικούς προσδιορισμούς (υπάλληλος, δημόσιος λειτουργός) δεν είναι δυνατόν να καταταγεί και η όλως ειδική έννομη σχέση του Προέδρου της Δημοκρατίας, ως προς τον οποίο ορίζεται στο Σύνταγμα ότι εκλέγεται από τη Βουλή, δεν είναι υπάλληλος αλλά έχει το χαρακτήρα ρυθμιστή του πολιτεύματος και επομένως αυτή αυτομάτως αποχωρίζεται από τις γνωστές μορφές εννόμων σχέσεων των λοιπών διατεταγμένων οργάνων της Πολιτείας (11/1989 γνωμοδότηση ΝΣΚ, 1030/1985 γνωμοδότηση Νομικής Δ/νσης Υπουργείου Οικονομικών).

Επιπλέον, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν λαμβάνει συντάξιμες αποδοχές ενέργειας, δεν δικαιούται σύνταξη μετά τη λήξη της θητείας του και εξ αιτίας αυτής, ούτε λαμβάνει, μετά την αποχώρησή του, χορηγία αλλά μόνο την παροχή του άρθρου 2 του ν. 565/1977, η οποία συνιστά, κατά τη ρητή πρόβλεψη του άρθρου αυτού, αποζημίωση λόγω εξόδων παραστάσεως, η οποία δεν αποτελεί σύνταξη (233/2017 γνωμοδότηση ΝΣΚ).

Επομένως, οι διατάξεις των παρ. 1 και 8 του άρθρου 59 του π.δ/τος 169/2007 δεν αποτελούν νόμιμο έρεισμα για την επιβολή κρατήσεων για σύνταξη στη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας.

14. Επίσης, με την ίδια αιτιολογία, δεν αποτελούν νόμιμο έρεισμα για την επιβολή της εν λόγω κράτησης (εισφορές κλάδου σύνταξης) στη χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας οι διατάξεις των άρθρων 4 (παρ.1) και 5 (παρ.1) του ν. 4387/2016. Δηλαδή, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενόψει της ειδικής σχέσης που καθιερώνει η εκλογή του, δεν έχει κάποια από τις ιδιότητες (δημοσίου υπαλλήλου ή λειτουργού) τις αναφερόμενες στην παρ.1 του άρθρου 4 του νόμου αυτού που να επιβάλλει την υπαγωγή του στην ασφάλιση του e-ΕΦΚΑ για σύνταξη ώστε να γεννάται, λόγω της υπαγωγής αυτής, υποχρέωση παρακράτησης από τη χορηγία κρατήσεων-εισφορών για σύνταξη, κατ' άρθρο 5 του ίδιου νόμου, ούτε έχει ρυθμισθεί η ασφάλισή του αυτή βάσει κάποιας ειδικής διάταξης, όπως για τους βουλευτές, δημάρχους, πρόσωπα διοίκησης φορέων του Δημοσίου ή ανεξάρτητων διοικητικών αρχών κλπ (άρθρο 22 ν. 4487/2017 που συμπλήρωσε το ν. 4387/2016) ή για τα εξωκοινοβουλευτικά μέλη της κυβέρνησης ή υφυπουργούς (άρθρο 5^Α ν. 4387/2016 που προστέθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4670/2020). Τούτο δε πέραν του ότι η ισόβια μηνιαία αποζημίωση λόγω εξόδων παραστάσεως του άρθρου 2 του ν. 565/1977 δεν αποτελεί σύνταξη (233/2017 γνωμοδότηση ΝΣΚ) και, κυρίως, καταβάλλεται στον αποχωρούντα Πρόεδρο, όπως και η χορηγία στον εν ενεργεία Πρόεδρο, με απευθείας επιβάρυνση

του κρατικού προϋπολογισμού (ΚΑΕ0114) και όχι του e-ΕΦΚΑ, οι γενόμενες δε μέχρι τώρα κρατήσεις για σύνταξη επί της χορηγίας δεν αποδίδονταν στον e-ΕΦΚΑ αλλά αποτελούσαν έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού (ΚΑΕ 0824).

15. Ενόψει των προεκτεθέντων, κατά την άποψη της πλειοψηφίας, η κράτηση για σύνταξη που επιβάλλεται στην, προβλεπόμενη από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν.565/1977, μηνιαία χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας, δεν ευρίσκει έρεισμα στις διατάξεις του άρθρου 59 παρ. 1 και 8 του π.δ/τος 169/2007 ούτε στις διατάξεις του άρθρου 4 παρ.1 και του άρθρου 5 παρ.1 του ν. 4387/2016.

Σύμφωνα με την μειοψηφήσασα γνώμη, που υποστηρίχθηκε από την Αντιπρόεδρο ΝΣΚ Αφροδίτη Κουτούκη και τους Νομικούς Συμβούλους Κωνσταντίνα Χριστοπούλου, Παρασκευά Χρυσοστομίδη και Μαρία-Λουίζα Μπακαλάκου (ψήφοι 4), με την οποία γνώμη συντάσσεται και η εισηγήτρια Αικατερίνη Πουλίδου, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο), από τις προπαρατιθέμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς και σε συνδυασμό, συνάγονται τα ακόλουθα:

16. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι άμεσο όργανο του Κράτους και ο κατ' εξοχήν δημόσιος λειτουργός, στον οποίο το Σύνταγμα απονέμει μόνο αρμοδιότητες (διοικητικές, νομοθετικές, ρυθμιστικές) και όχι προσωπικά δικαιώματα ή προσωπικές προνομίες (βλ. Το Σύνταγμα – Κατ' άρθρο Ερμηνεία, Συλλογικό Έργο Φ. Σπυρόπουλος, Ξ. Κοντιάδης, Χ. Ανθόπουλος, Γ. Γεραπετρίτης, έκδοση έτους 2017, σελ.971 & 794-795, Επίτομο Συνταγματικό δίκαιο Κων/νος Γεωργόπουλος, έκδοση έτους 2001, σελ. 349, Συνταγματικό Δίκαιο Φίλιππος Κ. Σπυρόπουλος, έκδοση έτους 2018, σελ. 56 και Συνταγματικό Δίκαιο, τόμος 2ος, Αθανάσιος Γ. Ράικος, έκδοση έτους 2002, σελ. 714-715). Κατά την έννοια δε της παρ. 4 του άρθρου 4 του Συντ., «δημόσια λειτουργία» δεν αποτελεί κάθε δημοσιοϋπαλληλική θέση, αλλά μόνο όσες θέσεις συνεπάγονται συμμετοχή στην άσκηση δημόσιας εξουσίας, όπως συμβαίνει κατεξοχήν με τους φορείς των τριών λειτουργιών του άρθρου 26 του Συντ. (Πρόεδρο της Δημοκρατίας, βουλευτές, μέλη της κυβέρνησης, δικαστικούς λειτουργούς) (βλ. Κ. Χρυσόγονος/Σ. Βλαχόπουλος, Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, σελ. 203 επ. και Υπαλληλικός Κώδικας Ερμηνεία κατ' Άρθρο, Σταυρ. Κτιστάκη/Βασ. Κονδύλης/Ευαγγ. Τζιράκη, έκδοση 2018, σελ. 24).

17. Σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στην παρ. 8 του άρθρου 59 του π.δ.169/2007 «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων», η κράτηση της παραγράφου 1 του άρθρου 59 του ίδιου νόμου επιβάλλεται και «... στις συντάξιμες αποδοχές οιοδήποτε δημόσιου λειτουργού που δικαιούται σύνταξη ή χορηγία από αυτό ....» Κατά συνέπεια, η χορηγία που λαμβάνει ο Π.τ.Δ. από το Δημόσιο, σύμφωνα με την παρ.1 του άρθρου 1 του ν. 565/1977 υπόκειται σε συνταξιοδοτική κράτηση ποσοστού 6,67%, κατ' άρθρο 59 παράγραφοι 1 και 8 του π.δ.169/2007 «Κώδικας Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων» και όχι βάσει του άρθρου 5 του ν. 4387/2016. Και τούτο διότι το Δημόσιο είναι αυτό που καταβάλλει, με απευθείας επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού, την ισόβια μηνιαία αποζημίωση της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν.565/1977 στον αποχωρούντα Π.τ.Δ., η κράτηση δε αυτή αποτελεί έσοδο του κρατικού προϋπολογισμού και μεταφέρεται στον ΚΑΕ 0824.

18. Επιπροσθέτως, η ως άνω ισόβια μηνιαία αποζημίωση αποτελεί μία δημοσίου δικαίου χρηματική παροχή, , που φέρει, λόγω του τρόπου που θεμελιώνεται και παρέχεται, τον χαρακτήρα της σύνταξης, για τον χαρακτηρισμό της οποίας, προέχουσα σημασία δεν έχει η ονομασία της, αλλά η λειτουργία την οποία επιτελεί, δηλαδή η διασφάλιση της διαβίωσης του αποχωρούντος Προέδρου κατά τρόπο συνάδοντα προς την μοναδικότητα του αξιώματός του και η διαβίωση, μετά το θάνατό του, των εκ μεταβιβάσεως δικαιούχων αυτής.

19. Περαιτέρω, η ανωτέρω επιβάρυνση αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση σκοπού δημοσίου συμφέροντος και ειδικότερα στη διασφάλιση ενός δίκαιου και βιώσιμου συνταξιοδοτικού συστήματος, με την αποφυγή της υπέρμετρης επιβάρυνσης του Δημοσίου Ταμείου, μέσω της απώλειας εσόδων απαραίτητων για τη λειτουργία του συνταξιοδοτικού συστήματος, (ΕΣ 951/2016). Λόγω δε του δημοσίου σκοπού που εξυπηρετεί, επιβάλλεται ακόμη και στην περίπτωση που αυτή δεν οδηγεί σε συνταξιοδοτική αξιοποίηση (πρβλ. ΣτΕ 4664/2012, σκέψη 4).

20. Σημειωτέον ότι ο χαρακτήρας της ισόβιας μηνιαίας αποζημίωσης ως σύνταξης επιρρωννύεται και από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 565/1977, στις οποίες ορίζεται ρητά η αναλογική εφαρμογή των συνταξιοδοτικών διατάξεων του Δημοσίου για τη μεταβίβαση της ανωτέρω παροχής στα μέλη της οικογένειας των θανόντων Προέδρων της Δημοκρατίας. Η αναλογική αυτή εφαρμογή καταδεικνύει την άμεση συσχέτιση της συγκεκριμένης παροχής με τις παροχές συνταξιοδοτικού

χαρακτήρα που χορηγεί το Δημόσιο, ανεξαρτήτως αν αυτή καταβάλλεται εις ολόκληρον στον ίδιο τον απελθόντα Πρόεδρο ή σε μερίδια στα μέλη της οικογένειάς του, δεν θα ήταν δε δυνατή η λήψη της σύνταξης από τους κληρονόμους χωρίς την προγενέστερη καταβολή των συνταξιοδοτικών εισφορών.

Εξ άλλου, αν ο νομοθέτης ήθελε να εξαιρέσει από τις κρατήσεις και τη μηνιαία χορηγία της παρ. 1 του ως άνω άρθρου 2 του ν. 565/1977, θα το όριζε ρητώς, όπως το είχε ορίσει στην, ήδη καταργηθείσα από το 2012, διάταξη της παρ.2 του ίδιου ως άνω άρθρου.

21. Εν όψει των ανωτέρω, κατά την άποψη της μειοψηφίας, η καταβαλλόμενη στον Π.τ.Δ. μηνιαία χορηγία οδηγεί σε λήψη ισόβιας μηνιαίας αποζημίωσης, η οποία ενέχει τα χαρακτηριστικά σύνταξης και για τον λόγο αυτόν υπόκειται στην συνταξιοδοτική κράτηση του άρθρου 59 του π.δ.169/2007.

22. Λόγω της σπουδαιότητας του τιθέμενου ζητήματος επί του οποίου διατυπώθηκαν οι προεκτεθείσες αντίθετες απόψεις, το Τμήμα κρίνει ότι το ερώτημα πρέπει να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια, κατ' εφαρμογή της παρ. 4 εδ. δ' του άρθρου 7 του ν. 4831/2021 (Α'170 - Οργανισμός ΝΣΚ και κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων του).

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 16 Ιουνίου 2023

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ Γ' ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΑΝΤΑΖΗ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΠΟΥΛΙΔΟΥ

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΣΚ

ΠΑΡΕΔΡΟΣ ΝΣΚ